

Dagvattenpolicy för Gävle Kommun

Bakgrund, mål, strategier och ansvar

Dagvattenpolicy för Gävle kommun

Bakgrund, mål, strategier och ansvar

Arbetsgrupp:

Anna Nettelblatt, Gästrike Vatten AB, Projektledare
Fredric Eriksson, Gästrike Vatten AB
Lisa Bergquist, Samhällsbyggnad Gävle/Fysisk Planering
Emma Olofsson, Samhällsbyggnad Gävle/Fysisk Planering
Viktor Lundgren, Samhällsbyggnad Gävle/Mark och Exploatering
Ylva Eliasson, Samhällsbyggnad Gävle/Miljö och Hälsa
Fredrik Nygren, Samhällsbyggnad Gävle, Gata och Park
Anna Nordin, Samhällsbyggnad Gävle/Trafik och Tillstånd
Helen Walfridsson, Samhällsbyggnad Gävle/Bygglov och Byggnmälan

Citera gärna ur skriften men ange källa

© Anna Nettelblatt och Gävle kommun [2017]
Grafisk form Pangea design

ISBN anges här i förekommande fall
www.gavle.se

Styrgrupp:

Ulrica Olsson, Samhällsbyggnad Gävle/Fysisk Planering
Lena Blad & Tobias Kudermann, Gästrike Vatten AB
Karl Blad, Samhällsbyggnad Gävle/Gata och Park
Åsa Larsson, Samhällsbyggnad Gävle/Bygglov och Byggnmälan
Patrik Gustavsson, Samhällsbyggnad Gävle/Miljö – och hälsoskydd

Omslagsbild: Dagvattenåtgärd (skärmbassäng) i Gavleån.
Fotograf: Anna Nettelblatt

Innehållsförteckning

Läsanvisning	2
DEL 1 – BAKGRUND	2
Inledning	2
Bakgrund och syfte	2
Koppling till andra strategiska mål- och styrdokument	3
Policyns tillämpning och omfattning	3
Avgränsningar	3
DEL 2 – DAGVATTENPOLICY	4
Definition av dagvatten	4
Mål och strategier	4
Mål 1 - Bevarad vattenbalans och förbättrad vattenkvalitet	5
Strategier för att nå målet	5
Mål 2 - Klimatanpassad och robust dagvattenhantering	6
Strategier för att nå målet	6
Mål 3 - Skapa värden för staden	7
Strategier för att nå målet	7
Mål 4 – Samverkan, ansvarsfördelning och tydliga roller	7
Strategier för att nå målet	7
DEL 3 - ANSVARFÖRDELNING MELLAN OLIKA AKTÖRER	8
Kommunalt ansvar	9
Planprocessen	10
Bygglovsprocessen	10
Tillsyn enligt miljöbalken	10
Huvudman för allmän platsmark	11
VA- huvudmannens ansvar	11
Övriga aktörer	12
Väg- och banhållare	12
Fastighetsägare och verksamhetsutövare	12
Exploatör	13

Läsanvisning

Dokumentet är uppdelat i tre delar. Del 1 beskriver bakgrund till dagvattenpolicyns framtagande. Del 2 utgör själva dagvattenpolicyn med beskrivning av mål och strategier för att nå målen. Del 3 beskriver övergripande ansvar och roller hos berörda aktörer.

DEL 1 – BAKGRUND

Inledning

Klimatförändringar med ökad och mer intensiv nederbörd, behov av vatten med god kvalitet och förväntningar på mervärden i samhället ställer höga krav på hur dagvatten hanteras. I en kommun som växer ska fler funktioner samsas på en mindre yta vilket ger utmaningar, samtidigt som möjligheter att skapa trivsamma boende- och vistelsemiljöer ges.

När stad och landsbygd förtätas och fler hårda ytor som tak, sten och asfalt tillkommer minskar möjligheten för regnvatten att fördröjas, renas och infiltreras. Detta påverkar vattenbalansen och ger ökade flöden av dagvatten, både avseende volym och föroreningsinnehåll. Risken för skador på bebyggelsen ökar liksom risken för negativ påverkan på våra yt- och grundvattenresurser.

Hanteringen av dagvatten har stor betydelse och berör många aktörer i samhället, tex kommunen, fastighetsägare och exploatörer. Hanteringen av dagvatten regleras i många lagar, som t.ex Miljöbalken, Plan- och bygglagen, Lagen om allmänna vattentjänster, Jordabalken samt i vattenskyddsföreskrifter.

För att åstadkomma en robust och långsiktigt hållbar hantering av dagvatten krävs därför samarbete, engagemang och ansvarstagande från alla berörda parter.

Bakgrund och syfte

Gävle kommun har flerårig erfarenhet av att arbeta med dagvattenfrågor. Redan år 2004 etablerades en tvärsektoriell dagvattengrupp och en dagvattenpolicy togs fram och fastställdes av kommunfullmäktige.

Under år 2015 arbetades en övergripande VA-strategi med tillhörande VA-plan fram och fastslogs. I denna lyftes bland annat behovet av tydligare riktlinjer, samt utredning av ansvar och roller inom dagvattenområdet fram, vilket utmynnat i en revidering av nuvarande dagvattenpolicy.

Dagvattenpolicyn utgör en del av Gävle kommuns arbete med övergripande planering för att uppfylla kommunens skyldigheter enligt vattendirektivet och för att uppnå en god bebyggd miljö. Policyn har utarbetats av en förvaltnings- och bolagsövergripande arbetsgrupp inom ramen för EU-projektet iWater.

Syftet med dagvattenpolicyn är att utveckla en långsiktigt hållbar dagvattenhantering i Gävle kommun, avseende såväl ett kvalitets- som ett kvantitetsperspektiv. Policyn med fördjupade och kompletterande riktlinjer (tas fram under 2018), ger ramar och vägledning för hur dagvatten ska hanteras inom kommunen.

Koppling till andra strategiska mål- och styrdokument

Dagvattenpolicyn ska ses i ett sammanhang med andra strategiska dokument.

Nedan anges de dokument som har starkast koppling till denna policy.

- Miljöstrategiskt Program (MSP) – antaget 2013.
Kommunens ambition är att bli en av Sveriges bästa miljökommuner. Gällande översiktsplaner och MSP ligger på samma strategiska nivå och verkar därför tillsammans.
- VA-översikt – nulägesanalys framtagen 2013.
- VA-strategi – hur och varför arbetet ska genomföras, beslutad av KF 2014. Ligger på samma nivå som MSP.
- VA-plan – åtgärder, framtagen 2015. En av åtgärderna i VA-planen som berör dagvatten är att dagvattenpolicyn ska revideras.
- Tidigare dagvattenpolicy – antagen av KF 2004.
- Översiktsplan Gävle kommun år 2030 – anger att nederbörds-mängderna och antalet intensiva regn kommer att öka och att det finns risk för översvämningar i bebyggda områden, vilket innebär att det behövs en kartläggning över riskområden och områden som inte är lämpliga att bebygga. Det nämns också att ytor behöver finnas i både tätorter och på landsbygden som kan ta emot extrema regnmängder.

Policyns tillämpning och omfattning

Dagvattenpolicyn gäller vid all nybyggnation och ombyggnation. Den ska även vara vägledande vid kommunens översiktliga planering och vid åtgärder inom befintliga områden. Det kan även gälla områden som omfattas av äldre detaljplaner där dagvattenfrågan inte beaktats utifrån de krav, den kunskap och de regelverk som gäller idag.

Dagvattenpolicyn antas i kommunfullmäktige och revideras vid behov, minst var fjärde år.

Dagvattenpolicyn ska följa och bidra till att ambitionerna i Gävle kommuns Miljöstrategiska Program samt VA-strategi och VA-plan uppfylls.

Avgränsningar

Policyn omfattar inte:

- Prioritering och förslag till lokala åtgärder i befintliga vattenförekomster med avseende på statusklassning och miljökvalitetsnormer.
- Risk- och sårbarhetsanalys utifrån befintliga skyfallskarteringar, eller planering av beredskap/akut agerande vid skyfall inom kommunen.
- En konsekvensanalys av att införa policyn.

1 Med kvalitet avses dagvattnets innehåll av förorenande ämnen

2 Med kvantitet avses mängd/volym dagvatten

DEL 2 – DAGVATTENPOLICY

Definition av dagvatten

Med dagvatten avses tillfälligt avrinnande regn-, smält- och spolvatten samt tillfälligt framträngande grundvatten från hårdgjorda ytor (t.ex tak, gator, parkeringsytor) inom exploaterade områden. Skogsmark, åkermark och impediment ingår inte i exploaterade områden.

Mål och strategier

Genom att systematiskt arbeta mot fyra övergripande mål nås en långsiktig hållbar dagvattenhantering. Målen har ingen inbördes rangordning utan ska istället ses som en helhet. Då förutsättningarna skiljer sig åt inom olika delar av kommunen och i olika situationer kan olika mål vara prioriterade. En enskild bedömning av hur dagvattnet ska hanteras i respektive fall är därför nödvändig.

Till respektive mål har strategier för varje område identifierats. Strategierna ska ses som en helhet utan inbördes rangordning och ska inte tillämpas enskilt, eftersom dagvattenhantering ofta kräver att flera strategier beaktas samtidigt. Syftet är att de ska användas i alla skeden i samhällsbyggnadsprocessen, både avseende övergripande planering, exploatering och åtgärder i befintlig miljö, av kommunen såväl som privata aktörer. I de fall statliga vägar/järnvägar inom kommunen bedöms påverka dagvattenhanteringen, omfattas även dessa av policyn. Om avsteg görs så ska dessa motiveras och dokumenteras.

Sammanfattning av mål för Gävle kommuns dagvattenhantering

1. Bevarad vattenbalans och förbättrad vattenkvalitet

Utvecklingen av staden och landsbygden påverkar inte den befintliga grundvattennivån och vattenbalansen negativt.

Dagvattenhanteringen bidrar till att uppnå och bibehålla god vattenkvalitet i kommunens yt- och grundvatten, så att dagvattenhanteringen inte motverkar att god status går att uppnå i berörda vattenområden.

2. Klimatanpassad och robust dagvattenhantering

Dagvattenhanteringen anpassas till ett förändrat klimat och utformas så att skador på allmänna och enskilda intressen i första hand undviks och i andra hand begränsas.

3. Skapa värden för staden

Dagvatten nyttjas för att skapa attraktiva miljöer, ekosystemtjänster och multifunktionella inslag i samhället.

4. Samverkan, ansvarsfördelning och tydliga roller

Dagvattenhanteringen beaktas i alla skeden i samhällsbyggnadsprocessen.

Ansvarsfördelningen är tydlig, dokumenterad och välkänd av berörda aktörer. Berörda förvaltningar, VA-huvudman, privata aktörer, staten⁴ samt kommuninvånare samverkar och kommunicerar väl.

Mål 1 - Bevarad vattenbalans och förbättrad vattenkvalitet

Utvecklingen av staden och landsbygden påverkar inte den befintliga grundvattennivån och vattenbalansen negativt.

Dagvattenhanteringen bidrar till att uppnå och bibehålla god vattenkvalitet i kommunens yt- och grundvatten, så att dagvattenhanteringen inte motverkar att god status går att uppnå i berörda vattenområden.

Strategier för att nå målet

1. Dagvattnets föroreningsinnehåll ska begränsas.
 - a. I första hand genom att miljöfarliga ämnen undviks att användas i den yttre miljön (t.ex val av byggmaterial och vid skötsel av grönytor). I de fall föroreningar (t.ex från koppartak) ändå förekommer i dagvattnet, ska de begränsas genom rening vid källan.
 - b. I andra hand ska lokala lösningar på kvartersmark och allmän platsmark väljas för att avskilja föroreningar som genereras från en bebyggd miljö.
 - c. I tredje hand ska anläggningar för rening på den samlade avledningen anordnas längre ned i systemet.
2. För att öka reningsgraden ska dagvatten hanteras lokalt genom infiltration och fördröjning, innan anslutning till eventuellt dagvattensystem. Kan dagvattnet hanteras i öppna, naturliga lösningar ska sådana prioriteras framför slutna ledningssystem.
3. Inom känsliga områden (t.ex förorenade områden och vattenskyddsområden och dess influensområden) ska särskild hänsyn tas. Dagvatten får inte infiltreras om det riskerar att sprida föroreningar vidare till recipient, t.ex grundvattnet.
4. Särskilda skyddsåtgärder, t.ex avstängningsanordning, ska beaktas inom platser med förhöjd olycksrisk för utsläpp, så att recipienten inte förorenas.
5. Samlad avledning av dagvatten, som inte kan omhändertas lokalt på allmän platsmark eller inom kvartersmark, ska där så är lämpligt, utformas så att dagvattnet kan infiltrera till omgivande mark längs vägen mot recipienten. Detta kan t.ex åstadkommas såväl genom öppna ytliga avledningssystem, eller underjordiska lösningar.
6. Kommunen ska arbeta för och inspirera till anläggningar för lokal infiltration, som exempelvis genomsläppliga översilningsytor och svackdiken samt perkolationsmagasin på kvartersmark och allmän mark.
7. Krav och incitament för att åstadkomma infiltration, rening och fördröjning ska om möjligt ställas i beslut och avtal, i samband med nya exploateringar och nya eller ändrade verksamheter.
8. Förslag till kriterier för verksamhetsområden för dagvatten tas fram i samband med riktlinjer för dagvattenhantering (våren 2018).

9. Kommunen ska om möjligt ställa krav på att föroreningsbelastningen inte ska öka i samband med nya exploateringar och verksamheter.
10. Vid förändringar i den befintliga fysiska miljön som negativt påverkar vattenförekomster som inte uppnår god status, ska krav på åtgärder för att minska föroreningsbelastningen ställas.
11. Lokala förutsättningar, som platstillgång, förväntad effekt av åtgärd i förhållande till kostnad, samt vad som är tekniskt möjligt, ska styra val av reningsmetod och lokalisering. Den mest kostnadseffektiva åtgärden ska prioriteras och vidtas med utgångspunkt i lagstiftning och politiska beslut.

Mål 2 - Klimatanpassad och robust dagvattenhantering

Dagvattenhanteringen anpassas till ett förändrat klimat och utformas så att skador på allmänna och enskilda intressen i första hand undviks och i andra hand begränsas.

Strategier för att nå målet

1. Innan mark tas i anspråk för byggnader och anläggningar så ska dess lämplighet ur ett vattenperspektiv prövas, både avseende konsekvenser för dagvatten, grundvatten och ytvatten. Vid ny exploatering eller förändrad markanvändning ska en dagvattenutredning tas fram.
2. Vid exploatering ska anpassningsnivå motsvarande ett 100-årsregn eftersträvas, med avseende på att skydda bebyggelse och infrastruktur. Om kostnaderna eller konsekvenserna bedöms vara för höga kan det dock vara motiverat att utgå från en lägre återkomsttid. Detta ska i så fall motiveras och dokumenteras.
3. För att minska volymbelastningen på den allmänna dagvattenanläggningen ska lokal infiltration och fördröjning ske där så är möjligt.
4. Vid förtätning inom befintliga områden ska det finnas ledningskapacitet för ytterligare utbyggnad. Om kapacitet saknas ska nödvändig utbyggnad av allmänt ledningsnät vara tidsmässigt och tekniskt möjligt samt ekonomiskt rimligt att genomföra.
5. VA-huvudmannen ska klimatanpassa den allmänna dagvattenanläggningen vid ombyggnad och utbyggnad av anläggningen. Där så är möjligt och motiverat ska anläggningen anpassas så att infiltration och fördröjning längs avrinningsvägen möjliggörs.
6. VA-huvudmannen ansvarar vid ombyggnad och utbyggnad av allmän anläggning för dimensionering som gäller enligt branschstandard och inom fastställda verksamhetsområden. Vid dimensionering och åtgärder utöver dessa krav upprättas särskilda avtal eftersom andra finansieringsformer då krävs.
7. Hänsyn ska alltid tas till den tekniska VA-anläggningen, avseende t.ex skyddsavstånd och vegetationsval (främst träd), så att åtkomst för drift

och underhåll möjliggörs och skador på och igensättning av anläggningen (rotinträngning) undviks.

Mål 3 - Skapa värden för staden

Dagvatten nyttjas för att skapa attraktiva miljöer, ekosystemtjänster och multifunktionella inslag i samhället.

Strategier för att nå målet

1. Vid planering av gårdsmiljöer, offentliga rum och allmänna platser ska dagvatten nyttjas för att skapa attraktiva miljöer, multifunktionella inslag och förutsättningar för ekosystemtjänster³.
2. Dagvattenhanteringen bidrar till att stärka stadens gröstruktur.
3. Kommunen ska föregå med gott exempel, både på egen mark och i egen verksamhet, när det ska byggas nytt, samt när befintliga miljöer åtgärdas.
4. Vid planering av dagvattenlösningar ska mervärden och vid behov säkerhet ur ett barnperspektiv beaktas.

Mål 4 – Samverkan, ansvarsfördelning och tydliga roller

Dagvattenhanteringen beaktas i alla skeden i samhällsbyggnadsprocessen. Ansvarsfördelningen är tydlig, dokumenterad och välkänd av berörda aktörer. Berörda förvaltningar, VA-huvudman, privata aktörer, staten⁴ samt kommuninvånare samverkar och kommunicerar väl.

Strategier för att nå målet

1. Dagvattenfrågan tas med tidigt i såväl kommunens övergripande som i övrig strategisk planering, liksom i planering som avser mer avgränsade områden.
2. För att säkerställa en hållbar dagvattenhantering ska, vid behov, en dagvattenutredning och en principlösning redovisas i planprocessen och regleras med lämpliga planbestämmelser.
3. Principlösningar som föreslagits i planeringsskeden (eller lösningar som uppfyller samma krav) ska dimensioneras. Dimensioneringen ska redovisa att åtgärden bidrar med den rening och fördröjning som krävs enligt detaljplanen. Lösningarna verifieras och kontrolleras under bygglovsprocessen.
4. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen ska informeras när dagvattenåtgärder vidtas.
5. Om särskilda krav om fördröjning inom kvartersmark är befogade, utöver de krav som kan anges i detaljplan och via tillsyn, regleras dessa främst i markanvisningsavtal och exploateringsavtal. Avtalen ska följas upp.

³ Ekosystemtjänster är alla de produkter och tjänster som naturens ekosystem ger till oss människor och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet.

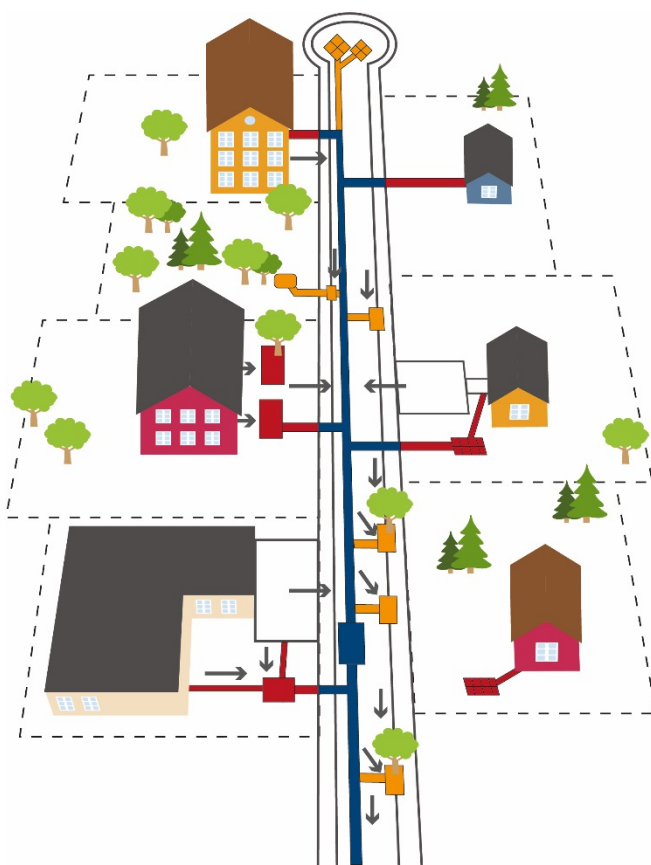
⁴ i sin roll som väghållare/banhållare inom kommunens område

6. Vid större exploateringar, med flera aktörer, ska gemensamma lösningar där dagvattnet omhändertas lokalt eftersträvas, på ett sätt som återspeglar dagvattenpolicyns intentioner.
7. Den som är ansvarig för dagvattenanläggningen är även ansvarig för dess underhåll och kontroll. Drift- och skötselplaner ska upprättas och finnas dokumenterade för de dagvattenåtgärder som genomförs.
8. Kommunen arbetar aktivt för att öka den allmänna kunskapen om, samt utvecklingen av, dagvattenhanteringen inom kommunen.

DEL 3 - ANSVARFÖRDELNING MELLAN OLIKA AKTÖRER

Ansvaret för att beakta dagvattenfrågorna och dagvattenhanteringen vilar på flera instanser och aktörer. Fördelning av ansvar inom verksamhetsområde för dagvatten beskrivs schematiskt i figur 1.

Arbetet mot målen i dagvattenpolicyn drivs av Gävle kommun genom myndighetsutövning enligt plan- och bygglagen och miljöbalken. Detta görs genom att ställa krav vid planering, upphandling och drift.

Figur 1: Ansvar inom verksamhetsområden och detaljplaner- principskiss. Gävle Vattens ansvar är markerat med blått, kommunen i egenskap av väghållare och huvudman för allmänna platser med orange och fastighetsägarens ansvar är markerat med röd färg. Pilarna i bilden anger vattnets flödesriktning.

Kommunalt ansvar

Det är flera delar inom kommunen som berörs av ansvar för att i samverkan uppnå en hållbar dagvattenhantering. Ansvaret är gemensamt, men fördelat på olika roller och processer, vilka beskrivs översiktligt nedan.

Kommunen har det övergripande ansvaret för planering av ny bebyggelse och samhällsutveckling, vilket innebär att man även har ett ansvar för att dagvatten tas om hand både i befintlig och ny miljö. I detta ingår att bedöma områdets lämplighet för avsedd bebyggelse och att underlätta och möjliggöra dagvattenhanteringen i senare steg.

I befintlig bebyggelse finns ingen lag som pekar ut kommunen som ansvarig för regn större än vad som omfattas av VA-huvudmannens ansvar utifrån Lagen om allmänna vattentjänster, gällande branschpraxis från Svensk Vatten och rådande rättspraxis. Däremot har kommunen enligt kommunallagen ett generellt ansvar för det som anses vara ”en angelägenhet av allmänt intresse”. Det innebär att kommunen har möjlighet och bör arbeta förebyggande för att skydda områden från skador i samband med extrema regn i form av skyfall, under förutsättning att ett allmänt intresse föreligger och att ingen enskild gynnas.

Utifrån lagen (2003:778) om skydd mot olyckor och lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, har kommunen även ett ansvar att arbeta olycksförebyggande med att identifiera, analysera och reducera risker som kan leda till en olycka eller större påfrestning på samhället. Som exempel bör konsekvenserna av ett större skyfall så långt det är möjligt förebyggas och om det inträffar ska kommunen ha beredskap att kunna hantera det, både som olycka och/eller som en extraordinär händelse.”

I samhällsbyggnadsprocessen ska behovet av att lösa dagvattenhanteringen i ett större sammanhang för viss bebyggelse utredas. Om behov bedöms föreligga ska kommunen fastställa ett verksamhetsområde för dagvatten, inklusive lokala föreskrifter (s.k ABVA5) för brukandet av den allmänna VA-anläggningen inom verksamhetsområdet.

Kommunen ska även använda sin möjlighet att ställa krav, via avtal och beslut i linje med dagvattenpolicyn och dess tillhörande riktlinjer, avseende sådant som byggs av andra på kommunens mark. På privat mark ska kommunen eftersträva en anpassning till dagvattenpolicyn med dess tillhörande riktlinjer. Policyn och riktlinjerna ska även användas av kommunen som vägledning för krav i befintliga miljöer som genererar dagvatten av betydelse.

Utbyggnad av den kommunala allmänna dagvattenanläggningen ska primärt finansieras av VA-taxan, men alternativa finansieringsformer kan användas om kommunen anser att särskilda skäl föreligger. Vid kommunens planeringsarbete krävs kontinuerlig avstämning mot gällande taxenivå, så att expansionsplanerna och taxan svarar mot varandra.

Kommunens bolag och nämnder ska aktivt, genom information och kunskapsöverföring, verka för att det byggs dagvattenlösningar i linje med den beslutade dagvattenpolicyn och dess tillhörande riktlinjer.

Planprocessen

Kommunen som planläggande myndighet är ansvarig för att i översiktsplanarbetet peka ut områden som är lämpliga för bebyggelse och likväl bör områden som inte är lämpliga för bebyggelse ur t.ex. översvänningsperspektiv beaktas. I detaljplaneskedet ska kommunen pröva om marken är lämplig för det ändamål som avses. I översiktsplaner ska det även framgå hur kommunen avser att följa miljö kvalitetsnormerna (MKN) för vatten. Kommunen har enligt preskriptionslagen ett ansvar för skador som uppstår som en följd av brister i en detaljplan upp till tio år efter att planen vunnit laga kraft.

I handläggningen av planer och program ingår att identifiera behov avseende dagvatten. Dagvattenhanteringen ska säkerställas och skyddsåtgärder för att motverka översvämningar ska vid behov anges. Det är även viktigt att planen tydligt visar ansvarsförhållanden för de i dagvattenhanteringen ingående anläggningarna. Vid framtagande av översikts- och detaljplaner ska dagvattenutredningar genomföras, så att man i de färdiga planerna har en principlösning för hur dagvattenfrågan ska lösas.

I översiktsplanen ska lägen som är strategiska för dagvattenhanteringen identifieras och vid behov skyddas, som t.ex. översvänningsområden, instängda områden, skyddsområden för vattentäkter, samt de övergripande avrinningsstråken. Recipienter som berörs ska redovisas.

I fördjupade översiktsplaner och framförallt i detaljplaner ska vid behov nivåer på gator och markytor i fastighetsgränser, lägsta nivåer för husgrundsdräneringar och färdiga golv, andel hårdgjord yta, storlek på grönytor, bebyggelsens utformning och läge, förbud mot källare samt ytor för dagvattenhantering redovisas.

Genomförandet av planen regleras framförallt via exploateringsavtal samt i avtal mellan kommunen och exploatör/markägare då kommunen säljer mark. I denna typ av avtal kan krav avseende hur dagvatten ska hanteras skrivas in.

De krav som ställs på dagvattenhanteringen i avtal och planer ska följa policyns målsättningar och kraven ska följas upp, både i bygglovsskedet, samt via miljötillsynen av befintliga miljöer och verksamheter.

Bygglovsprocessen

I samband med att bygglov ges upprättas en kontrollplan. Ett avsnitt i kontrollplanen bör hantera hur dagvatten ska hanteras inom fastigheten, vid behov i mer detaljerad uträkning än att enbart hänvisa till generella lösningar i dagvattenutredningen. I samband med byggsamråd ska dagvattenhanteringen följas upp, diskuteras och redovisas. Om den inte bedöms uppfylla krav och bestämmelser i detaljplan/avtal, bör starbesked inte utfärdas.

Tillsyn enligt miljöbalken

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen bedriver tillsyn enligt miljöbalken. Tillsynen avseende dagvatten omfattar bland annat att kontrollera att dagvattenhanteringen utformas och bedrivs i enlighet med miljöbalken och enligt gällande vattenskyddsföreskrifter inom vattenskyddsområden. En del av den tillsyn som tillsynsmyndigheten bedriver kan bestå av uppströmsarbete.

Huvudman för allmän platsmark

Huvudmannaskapet för allmän platsmark innebär både fastighetsägarskap och att man är verksamhetsutövare med de skyldigheter detta innebär. Däri ingår att avsätta och utforma ytor för en robust och hållbar dagvattenhantering, både i ny bebyggelse och vid ombyggnad i befintliga miljöer utifrån framtagna mål och strategier i dagvattenpolicyn med kompletterade riktlinjer.

Som huvudman för allmänna platser och vägar är kommunen ansvarig för att avvattna och omhänderta dagvatten lokalt, samt att minimera föroreningsinnehållet i dagvattnet innan anlutning till den allmänna VA-anläggningen. Huvudmannen ansvarar även för städning och underhåll av gator, allmänna platser samt för snöröjning. Dessa uppgifter kan ha betydelse för dagvattnets kvalitet, samt för att minska risk för stopp i gatubrunnar och översvämningar.

Huvudman för allmän plats kan i de fall huvudmannen är kommunal, via avtal, uppdra åt VA-huvudmannen att utreda, planera, bygga och sköta de delar av anläggningarna som inte ingår i allmän dagvattenanläggning och kräver VA-kompetens, t.ex pumpar, brunnar och ledningar (parkförvaltning, som skötsel av gräsytor och liknande, ska inte uppdras åt VA-huvudmannen) .

Om dagvatten leds direkt till recipient från allmän plats är huvudmannen ansvarig för att detta sker med beaktande av dagvattenpolicy och riktlinjer, samt utifrån gällande lagar och regelverk.

VA- huvudmannens ansvar

Gävle Vatten AB ansvarar för den allmänna VA-anläggningen inom kommunen. I detta ingår planering, utveckling, drift och underhåll av det allmänna dagvattennätet. Därutöver ingår löpande översyn av befintliga verksamhetsområden med förslag till förändringar, samt att ta fram förslag till underlag avseende lokala kommunala föreskrifter (ABVA) samt taxor.

VA-huvudmannen är även ansvarig för att dagvattenanläggningen dimensioneras utifrån gällande branschstandard vid planerad nyutbyggnad och vid större drift- och underhåll, samt för att föra in och testa ny teknik. Verksamheten finansieras av VA-kollektivet via taxor. Uttag samt användning av medlen är strikt reglerat, vilket innebär att åtgärder som inte bedöms ligga inom ramen för VA-kollektivets ansvar, kräver annan finansiering. Främst blir detta aktuellt vid åtgärder för att hantera skyfall. Dessa belastar i de fall kommunala åtgärder genomförs, skattekollektivet inom ramen för kommunens skyldighet att arbeta med klimatanpassning.

Ett aktivt uppströmsarbete i samverkan med kommunen ska bedrivas för att minimera negativ påverkan på miljön och människors hälsa från föroreningar i dagvattnet. VA-huvudmannen kan utifrån allmänna bestämmelser (ABVA) ställa

krav på att vissa ämnen och produkter inte får förekomma i dagvattnet som leds till det allmänna dagvattennätet.

Parallellt med kommunens och övriga aktörers ansvar för att där behov föreligger rena dagvatten innan avledning sker till allmän dagvattenanläggning, ska även VA-huvudmannen arbeta för att anpassa och utveckla det allmänna dagvattensystemet, i linje med policyns mål och intentioner.

VA-huvudmannen avgör och väljer lämplig teknik utifrån förutsättningarna på platsen. Samverkan med kommunen sker i gestaltungs- och formfrågor.

VA-huvudmannen samverkar med kommunen och bistår med VA-kompetens vid framtagande av planer och strategier, samt medverkar i kommunens kris- och beredskapsarbete avseende skyfall och översvämningar.

Övriga aktörer

Väg- och banhållare

Gator och vägar inom kommunen utgörs främst av kommunala vägar, men även privata/enskilda vägar samt statliga vägar och järnvägar förekommer inom kommunens område.

Väg/banhållaren ansvarar för det dagvatten som uppkommer inom och rinner av från väg/banområdet. I detta ingår ansvar för anläggningar som hanterar dagvatten från väg/banområdet fram till den allmänna VA-anläggningen. Sådana anläggningar är t.ex. väg/bandiken, fördröjningsmagasin, dagvattenbrunnar och ledningar.

Väg/banhållare ska ta hänsyn till miljöskydd och naturvård, att halkbekämpningsmedel kan förorena recipienter, liksom gödselmedel och kemikalier som används inom väg/banområdet. Väg/banhållaren ska därför vara restriktiv med användningen av t.ex. salt, samt välja att använda de kemiska produkter som påverkar miljön minst. Vid behov ansvarar väg/banhållaren i egenskap av verksamhetsutövare för att väg/dagvattnet renas innan utsläpp till recipient, eller till allmän dagvattenanläggning.

Fastighetsägare och verksamhetsutövare

För hantering av dagvatten inom den egna fastigheten, samt dagvattenanläggningar som inte ingår i allmän dagvattenanläggning ansvarar fastighetsägaren eller verksamhetsutövaren. Detta innefattar även drift och underhåll, så att anläggningens funktion upprätthålls under hela brukningstiden.

Inom ett verksamhetsområde för dagvatten kan fastighetsägare förvänta sig att VA-huvudmannens dagvattenanläggning avleder dagvatten upp till en skälig nivå av säkerhet. Skälig nivå styrs av rättspraxis, i dagsläget motsvaras rättspraxis i skadestandsärenden av ett 10-årsregn. Branschstandard som används i samband med exploatering anger 10, 20 eller 30-årsregn baserat på planerad bebyggelsestäthet.

Fastighetsägaren ska också kunna förvänta sig att risker för översvämning beaktats när området detaljplanerades, åtminstone i nyare planer. För regn utöver 10-årsregnsnivån och för fastigheter som inte ligger inom ett verksamhetsområde för dagvatten, kan det generellt dock inte utkrävas något skadeansvar av vare sig kommunen eller VA-huvudmannen. Istället är det fastighetsägarens ansvar att vidta åtgärder inom fastigheten för att undvika skador, alternativt ha en försäkring som skyddar fastigheten.

Förändringar inom fastigheten måste anpassas till rådande förhållanden och får inte skapa eller skada vattenvägar eller flöden så att de medför olägenheter för angränsande fastigheter eller mottagande recipienter.

Verksamhetsutövaren ansvarar för att miljöbalken och ABVA följs, att man har tillräcklig kunskap om sin miljöpåverkan, samt att nödvändiga försiktighetsmått och skyddsåtgärder vidtas vid behov för att skydda miljön och människors hälsa. Respektive verksamhetsutövare är därför ansvarig för att ha kunskap om, samt vidta åtgärder om dagvattnet behöver renas innan det avleds vidare i allmän anläggning. Verksamhetsutövaren ansvarar även för att anmälningspliktiga dagvattenanläggningar anmäls enligt miljöbalken och att ansökan om tillstånd för infiltrationsanläggningar söks när det krävs enligt vattenskydds-föreskrifterna. Ändringar av befintliga anmälningspliktiga/tillståndspliktiga dagvattenanläggningar som har betydelse ur miljösynpunkt ska anmälas till Miljö- och hälsoskyddsavdelningen, Samhällsbyggnad Gävle.

I de fall dagvatten släpps direkt till mindre dike eller vattendrag, har verksamhetsutövaren eller fastighetsägaren även ansvar för att utreda att dessa recipienter klarar att ta emot den tillkommande vattenvolymen. Om mottagande recipient inte har tillräcklig kapacitet, så ska flödesbegränsande åtgärder vidtas, alternativt så behöver åtgärder som ökar kapaciteteten i mottagande dike eller vattendrag genomföras.

Exploatör

Ansvarar under byggtiden för att dagvatten, även i form av snö, omhändertas på lagenligt sätt, samt utifrån vad som anges i planer och avtal.

Planerar och detaljprojekterar dagvattensystemet inom fastighet som inte ingår i den allmänna VA-anläggningen, utifrån dagvattnets sammansättning och mängd, samt vad som reglerats i avtal och bygglov, beslut enligt miljöbalken eller vattenskydds-föreskrifterna.

Om dagvattnet ska ledas till den allmänna VA-anläggningen ska samråd hållas med VA-huvudmannen och en VA-anmälan skickas in.